

I YAZI

○ - **Ay qız, eşitmirsən, gün səni vurur, keç kölgəyə! Başımıza iş açma! Anası artıq ikinci dəfə idi ki, bayaqdan artırmının üstüaçıq hissəsində lal-dinməz dayanmış qızına səslənirdi. Günəş qüruba enməyə hazırlaşsa da, qızmar şüalarını yığıdırıb boğçasına qoymağa tələsmirdi.**

1922-ci ilin qorabışıren avqust ayı idi. Abşeronun Novxanı bağlarına, gü-norta olduğu kimi, indi də od ələnirdi. Amma Xəzərdən əsən yüngül meh yağış həsrəti ilə çırpınan üzüm tə-nəklərinin, tut, əncir, püstə və badam ağaclarının, xışıl-da-yan qızıl qumlu bağlarda dincələn adamların dadı-na çatırdı. Neçə gün idi ki, xəzri tüğyan edirdi, bağ camaatı quru alağ otlarını, tikan kollarını yandırmağa macal tapmamış-dılar, külək də onları narın qumla birlikdə havaya sovurmuş, ətrafa səpə-ləmişdi. Səhərə yaxın hava sakitləşmiş-di, dəniz küləyin təlatümündən yavaş-yavaş özünə gəlməyə, sular durulmağa başlamışdı. Dənizi sanki xətt çəkib iki hissəyə bölmüşdülər. Sahilyanı sular firuzəyə çalırdı, xəttin arxasında isə mavi dalgalar ləpələndirdi. Qayaların başına fırlanan qağayaların şiltaq səslə-ri eşidilirdi, quşlar balıq ovlamaq üçün gah özlərini suya vurur, gah da səs-küy salıb havada pərvazlanırdılar. Artırma-da dayanmış qızcıgaz elə bil ovsun-lanmışdı, gözüünü bu sirli mənzərədən çəkə bilmir, dənizin həzin səsinə dinlə-məkdən doymurdu.

Kim bilir, anası səsləməsəydi, üs-tüaçıq artırmada hələ nə qədər dayana-caqdı.

- Bədurə, bir sözü nə qədər demək olar? Niyə eşitmirsən. Atanın gələn vaxtıdır. Bacınla birlikdə düşün həyət-bacaya əl gəzdirin, samovara da çırpı atın...

Ağamalovlar ailəsi, hər yay olduğu ki-mi, bu dəfə də Novxanıdakı bağ evlərində dincəlirdi. Ailə başcısı Məlik Ağamalov dövlət qulluğunda çalışdığından, hər gün işə gedib-gəlirdi. Ziyalı adam idi, övlad-larında elmə, ədəbiyyata və incəsənətə maraq oyatmağa çalışırdı. Özü də vaxt ta-panda ya rəsm çəkir, ya da uşaqları başına toplayıb mütaliə edirdi. Elə Bədurə də ka-ğız üzərində nəşə çəkməkdən həzz alırdı.

Uşaq təsəv-vürünə həkk olunmuş bağ mənzə-rələrini, dənizi, bir də sevimli gəlinciklə-rini çəkirdi. Anası bu marağa elə də əhə-miyyət vermirdi, amma atası çox bəyə-nir, qızı həvəsləndirir, ona cürbəcür rəngli karandaşlar alırdı. Bacısı Səyyarə isə tor-paqda eşələnməyi sevir, yaş torpaqdan müxtəlif fiqurlar düzəldirdi. Sonra külək bu zərif fiqurları uçuranda ağlamsınırdı.

...Anasının təklifi Bədurənin ürəyincə olmadı. Sevimli məşğuliyyətindən – də-nizi seyr etməkdən ayrılmaq istəmirdi. Gözlərini dənizdən çəkməyərək yalnız bunu dedi:

- Dənizə istəyirəm...

Xoşbəxtlikdən atası işdən tez qayıtdı və qızları dənizə çimməyə apardı. Ba-cıların sevinci yerə-göyə sığmırdı. Lə-pədöyəndə xeyli atılıb-düşdülər, sonra yorulub qumda uzandılar. Səyyarə yenə torpaqdan adam fiquru düzəltməyə baş-ladı. Bədurə isə ləpədöyəndən alabəzək balıqqulağı topladı. Balaca ovcuna güc-lə yerləşirdi. Günəşin axşam şəfəqləri altında balıqqulaqlar min rəngə çalırdı. Bədurə atasına yaxınlaşıb ovcunu açdı, yığıdığı kiçik balıqqulaqlarını göstərdi.

- Ata, onları kim rəngləyir?

- Dəniz.

- Bəs dəniz bu rəngləri hardan tapır? Mənim bu rəngdə karandaşlarım yox-dur axı.

Atası gülümsündü. Bədurənin əlində-ki balıqqulağından birini götürüb günə-şə tərəf tutdu. Şəffaf idi, min rəngə çalıb par-par yanırdı.

- Bunlar dənizin balalarıdır, qızım. Dənizin məhəbbətindən yaranıblar. Dəniz onlara öz sevgisini, nəvazi-şini, bir də rəngini bəxş edib. Bu rənglərə heç bir yerdə rast gəl-məzsən. Çünki ən böyük rəssam elə ana təbiətin özüdür. Ancaq sən böyüyəndə rəssam olsan, bundan da gözəl rənglər yara-da bilərsən. Yetər ki, doğmalarını, əzizlərini, təbiəti sevsən, onların qəlbini duya biləsən, gözəlliyi qiymət-ləndirməyi bacarasan...

İllər keçəndən sonra – Bədurə adlı-san-lı rəssam olanda, həmişə atasının müdrik sözlərini xatırlayırdı: “Təbiətin ən boz, sönük mənzərəsinin də özünə-məxsus rəng çaları, gözəl-liyi var. Əgər rəssam onu görüb, duyub çatdırmağı bacar-ırsa, deməli, xoşbəxt sənətcidir”. Bədurə Əfqanlı da belə xoşbəxt sənətcilərdən oldu, çağlayan dənizi, kükrəyib şahə qalxan, özünü sahilin qumlarına, qayalara, daşlara çırpın dal-ğaları kətana köçürdü, fırça vasitəsilə dənizin necə rəngdən-rəngə düşməsinə təsvir etdi.

Hər yay tətilindən dönəndən son-ra Bədurə gördüklərini kağız üzərində canlandırmağa çalışırdı. Çəkdiyi rəsmlər məktəb yoldaşlarının, müəlliminin də diqqətini cəlb edirdi. Müəlliminin ona “istedadlısan” deməsi Bədurəni ümidləndirdi. Rəssamlığa marağı daha da artdı. Ancaq orta məktəbi bitirəndə sənədlərini Bakı Rəssamlıq Məktəbinə verməyə cəsarət etmədi – 1929-cu ildə Bakı Pedaqoji Texnikumuna daxil oldu. Rəssam olmaq istəyi isə onu rahat bu-raxmırdı. Texnikumu bitirdikdən son-ra 5 il orta məktəbdə müəllimlik etdi. Elə həmin vaxtlarda – 1931-ci ildə Bakı Rəssamlıq Məktəbinin qrafika şöbəsinə qəbul olundu. Həm işləyir, həm də oxu-yurdu. İncəsənət vurğunu olan böyük bacısı Səyyarə isə heykəltaraşlığı seçdi...

Bədurə hələ tələbə ikən dünya incəsə-nət tarixini öyrənməyə başladı. Moskva-da, Sankt-Peterburqda yerləşən qalereya, teatr və etnoqrafiya muzeylərini gəzdi, dünya incəsənətinin nadir və əvəzsiz nümunələri ilə yaxından tanış oldu. Rəs-samlığı nadir sənət kimi qiymətləndirə-rək yeni əsərlər üzərində işləməyə başla-dı. Amma nədənsə, teatr rəssamlığı onu daha çox cəlb edirdi. Odur ki, diplom işinin mövzusu da Şekspirin “Otello” faciəsi oldu. Və “Otello”dakı mövzudan fərqli olaraq, ona xoşbəxtlik – ömür-gün yoldaşı bəxş etdi...

Fərhad SABİROĞLU

